

Värdering och samhällsplanering

Sametinget ska enligt lag medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens behov av land och vatten. Fungerande ekosystem och grön infrastruktur är förutsättningar för att renskötsel, natur och samisk kultur ska kunna fortleva.

Om vi inte ser vilka tjänster ekosystemen gör oss, riskerar vi att omedvetet påverka dem negativt. Den dag då tjänsterna störs eller uteblir kan det vara för sent. Med bättre kunskap om ekosystemtjänster kan mer medvetna beslut fattas som påverkar vår livskvalitet positivt.

Att värdera ekosystemtjänster angår oss alla och särskilt politiker och tjänstemän som arbetar med samhällsplanering. Värderingen bidrar dessutom till en mer hållbar samhällsplanering.

Guider för värdering finns här:
www.naturvardsverket.se/ekosystemtjanster

Renbruksplaner

Många samebyar använder idag renbruksplaner. En renbruksplan är en dokumentation av markanvändningen som används som ett planeringsverktyg inom renskötseln och som underlag vid samråd och samhällsplanering.

Renbruksplanerna är levande dokument som kan innehålla beskrivningar av kulturmiljöer och andra omvärldsfaktorer som påverkar rennäringen. Dokumentation och kartläggning av markerna används ofta i kombination med GPS på ren.

Läs mer:
www.sametinget.se/renbruksplaner

Sámediggi
Sámedigge
Sámiediggie
Saemiedigkie

www.sametinget.se

Kontakt:

Sametinget/Sámediggi
Avd. för näring, miljö & samhälle
Box 90
981 22 GIRON/KIRUNA

Växel: 0980-780 30
E-post: kansli@sametinget.se

Vad är en ekosystemtjänst?

En ekosystemtjänst svarar på frågan: **Vad är det ekosystemen gör som är bra för oss människor?**

Ekosystemen tillverkar lav som blir till vinterbete för renarna. De ger bär och svamp, fisk i sjön och vilt och fågel i våra skogar.

Biologisk mångfald är en förutsättning för allt liv på jorden och basen för alla ekosystemtjänster, nödvändiga för människans existens.

För fungerande ekosystem måste den biologiska mångfalden bevaras och vi måste nyttja våra resurser på ett hållbart sätt.

Läs mer om ekosystemtjänster på:
naturvardsverket.se/ekosystemtjanster

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Fjäll och skog

i Sápmi

En bärkraftig samisk kultur är beroende av att ekosystemen levererar

Sámediggi
Sámedigge
Sámiediggie
Saemiedigkie

Några ekosystemtjänster i Sápmi

Renen

Renen är det enskilt viktigaste betesdjuret i fjällen. Renen är en del i flera ekosystem. Den bidrar till en ört- och artrik flora och ett öppet landskap. Den påverkar landskapskaraktären och upplevelsen av natur- och kulturarv. Renen ger människan det hälsosamma renköttet. Från renen får vi slöjdmaterial och konstnärlig inspiration. Den är dessutom ett byte för de stora rovdjuren. Exploatering och markinträng påverkar förstas renens och andra djurs livsvillkor.

Vilt, fågel & fisk

Jakt och fiske är källor till rekreation och naturupplevelser. Viltkött, fågel och fisk ger ett miljövänligt och naturligt näringstillskott.

Växter och bär

I vår norrländska natur kan vi gratis plocka hjortron, blåbär, lingon, kråkbär med mera och återupptäcka ätbara växter som kvanne, ängssyra, rallarros, ormrot, lappspira, maskros och rosenrot. Förr kompletterade växter och bär vår kosthållning i högre grad än nu, och kunskapen var god om vilka örter som kunde användas som läkeväxter.

Slöjdvirke

Tjurved, masurbjörk och vrilar är exempel på material som finns i naturen och som skapats av ekosystemen under mycket lång tid. Bark och näver har traditionellt använts i slöjdhantverk, vid garvning av skinn och rökning av kött och fisk.

Vatten och luft

Vi har rent vatten i våra sjöar och älvar. Vi har en frisk luft, fri från skadliga partiklar. Träd och växter lagrar kol, omsätter näringsämnen och renar vatten och luft. I vissa norrländsälvar har tidigare vattenregleringar förändrat landskapet och förstört fiske och renbetesmarker för alltid.

Naturupplevelser

Båtturer, fjällvandring och skidåkning är aktiviteter som helt eller delvis är beroende av ekosystem och ekosystemtjänster. I kombination med en rik kulturhistoria och storslagna landskap njuter både turister och ortsbor av kulturella ekosystemtjänster och får rekreation.

Vad samer kan bidra med

Sametinget arbetar utifrån ett helhetsperspektiv. Natur och kultur, människa och miljö hör ihop. Traditionell samisk kultur och samiska näringar är beroende av en grön infrastruktur, biologisk mångfald och fungerande ekosystem som levererar ekosystemtjänster. I vårt arbete samverkar vi med många andra myndigheter.

En välmående och fungerande renskötsel innebär att landskapet är sammanhållet och ekologiskt stabilt. Renskötseln kan ge ett viktigt bidrag till Sveriges miljö- och naturvårdsarbete genom att den är en indikator på ett

sammanhållet landskap. Det finns minst 2000 samiska fältexperter på halva Sveriges yta. Rensköterna som vistas mycket ute i naturen kan tidigt observera förändringar.

Det finns både globala och nationella mål för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Renskötselns framtid och traditionell kunskap - *árbediehtu* - är avgörande för att Sverige ska nå miljökvalitetsmålet "Storslagen fjällmiljö". Andra miljökvalitetsmål som de samiska näringarna bidrar till är "Levande skogar", "Myllrande våtmarker" och "Ett rikt växt- och djurliv".

Sámediggi
Sámedigge
Sámedigge
Sámedigkie

Samiska företag

Matföretag är beroende av ekosystemtjänster från naturens skaffer. Turistföretag är beroende av en ren och orörd natur.

Fyra kategorier

Ekosystemtjänsterna delas upp i fyra kategorier: försörjande, reglerande, stödjande och kulturella.

Samebyarnas renbruksplaner

... beskriver markanvändningen och är ett hjälpmedel för att synliggöra *árbediehtu* och behovet av sammanhållna marker (grön infrastruktur).